CO JE ZA TOU ZDÍ?

projekt k zásmuckému klášteru 2013/2014

v rámci Cesty sedmi kostelů

ve spolupráci se ZŠ Zásmuky a ZUŠ Sedlčany

CO JE ZA TOU ZDÍ?

Motto: *„Dopis z hlubin věků, teď ho držím v dlani, v duši tiše čtu si, změněn k nepoznání.“*

Jsou místa, která ač uprostřed města, jsou tajemstvím. Některá tajemství jsou ponurá a jiná radostná, záleží na pověstech, které se kolem šíří. Někdy okolí mlčí, protože už není co vyprávět, lidé zapomněli nebo se už nechtějí ptát a vzpomínat. Kolem jednoho takového místa chodíme v Zásmukách. Je to bývalý klášter. Nevíme, co se o něm vypráví, jestli vůbec ještě něco, a tak zkoušíme probudit paměť lidí, kteří se kolem kláštera už léta neviditelně pohybují, a začínáme jedno velké otevírání dveří směrem k budoucnosti. Letmo víme, co a kdo byl s klášterem spojen, částečně jsme vypátrali, co je v historických knihách zaznamenáno, teď chceme zjistit, jaký je stav v tomto okamžiku, měřeno nekonečností let, a co může být zítra. Píše se rok 2013 a 2014. Nabízíme těm, kteří první projevují zájem, možnost podílet se na projektu s názvem „Co je za tou zdí?“ Jsou to učitelé místní školy, všichni jejich žáci, výtvarníci ze základní umělecké školy v Sedlčanech a jejich studenti. K spolupráci zveme stálé dobrodince z řad pražských skautů a rodinu Vachulů, neoficiální patrony kláštera. Klademe si otázku, co je za tou zdí, jaký to má pro koho význam, a tušíme, že odpovědi budou velmi různorodé.

Tereza Pinkasová, 15 let

1. ZDI, KTERÉ PODPÍRAJÍ

První informace nás překvapí - klášter je postaven před třemi sty lety během dvou let. Zakladatelem kláštera je Adolf Vratislav Sternberk, který stavbu finančně zajišťuje a zavazuje se, že jeho rodina bude klášter podporovat.Tradice klade důraz na nenáročné architektonické řešení klášterního areálu a na maximální jednoduchost a střídmost výzdoby. Po stavebním dokončení konventní budovy je položen základní kámen ke stavbě klášterního kostela, který je také dokončen po necelých dvou letech. Architektonický vývoj kláštera ukončuje v roce 1698 stavba sternberské kaple.

2. V RADOSTNÝCH ZDECH

Po svém příchodu se bratři františkáni pouští do plnění svých denních úkolů a povinností, mezi něž patří především činnost kazatelská. Klášter je upravený a pěkně udržovaný. V atriu jsou různobarevné květiny a klidné místo k rozjímání. Zahrada je plná záhonů zeleniny a ovocných stromů, všechno obhospodařují sami bratři františkáni, živí se tím, co vypěstují. V klášteře je velká knihovna s mnoha vzácnými a starodávnými knihami a listinami, starobylý nábytek, velký refektář. Klášter je přínosem pro město Zásmuky, lidem poskytuje duchovní i pracovní zázemí.

3. VOJENSKÝ LAZARET VE ZDECH KLÁŠTERNÍCH

Klášter však zažívá dobré i špatné časy. Stává se účastníkem válečných konfliktů, jejichž výsledek rozhoduje o osudu našeho národa. Je to sedmiletá válka (1756 – 1763) a II. světová válka (1939 – 1945). Za vlády Marie Terezie přichází do Čech na jaře 1757 pruská vojska pod velením krále Fridricha II. Velikého. Ten má pověst těžko porazitelného vojevůdce. Bitva u Kolína začíná 18. června v půl jedné odpoledne a končí kolem deváté hodiny večer naprostým vítězstvím rakouské armády, v jejíchž řadách bojuje velké množství mladých českých rekrutů. Ztráty na rakouské straně činí 9 000 mužů, Prusové mají 14 000 padlých. Do kláštera jsou přiváženi ranění z obou znepřátelených armád. Františkáni je obětavě ošetřují. 19. června je přivezeno do Zásmuk 1 400 zajatých Prusů a několik tisíc raněných Prusů a Rakušanů. Klášter slouží jako vojenská nemocnice, mnoho vojáků zde umírá a jsou pohřbeni v klášterní zahradě.

4. INTERNAČNÍ KLÁŠTER A JEHO STUDENÉ ZDI

V novodobější historii si klášter prožívá těžké časy znovu. Od 15. října 1941 do 4. května 1945 je klášter pod dohledem gestapa a jsou v něm uvězněni kněží. Klášter plní funkci přestupní stanice do koncentračních táborů. Kněží jsou zde vězněni za to, že ve svých kázáních kritizují německé okupanty a schvalují atentát na Heidricha. Tímto internačním vězením prochází 72 až 76 kněží, někteří zde umírají, jiní jsou převáženi do Dachau.

5. TOTALITA – DEVASTACE KLÁŠTERNÍCH ZDÍ

Následujících čtyřicet let totalitního režimu mu nadlouho vezme nejen architektonickou zevní a vnitřní krásu, ale i povědomí lidí o původním smyslu postavení kláštera. Během Akce K jsou přítomní kněží zavřeni do komunistického vězení, vše je rozkradeno a zničeno. Ve velmi skromných podmínkách jsou zde ubytováni obyčejní lidé, kteří, jak to velí strana a vláda, mají z kdysi krásného refektáře (jídelna) svazáckou klubovnu, uhlí a dříví je složeno v bývalé klášterní knihovně a na klášterní zahradě páchne naházený hnůj.

HLAS PŘEDKŮ

6. SVOBODA, BOURÁNÍ ZDÍ MEZI LIDMI

Po létech komunizmu jsou bratři františkáni oslabeni jak početně, tak finančně, a nemohou se o zdevastovaný klášter začít znovu starat. Během postupné rekonstrukce vyvstává mnoho problémů - vlhkost, dřevomorka, vybydlené místnosti, zahrada plná odpadků, bahnem zanesený rybník, střechy a krovy v havarijním stavu. V roce 1993 přebírá správu kláštera od františkánů místní farnost, jmenovitě P.Nekolný. Začíná se tak jeho nekonečné úsilí klášter udržet stavebně i duchovně. Postupně do něj přivádí skauty, řemeslníky, dobrovolníky, kteří získávají k místu vztah.

7. ROK 2013/14, ZDI PROMLOUVAJÍ

V současnosti je klášter v přechodné etapě své existence. V létě jsou jeho oprýskané stěny svědky letních skautských táborů, po celý rok ho pravidelně navštěvují skupiny skautů, kteří se podílí na dlouhodobých opravách a zabydlování. Iniciativa Cesta sedmi kostelů vstupuje do kláštera s poutníky, umělci, dětmi a pedagogy, kteří se mohou přidat k těm, kdo klášter znovu objevují a oživují. Klášterním dobrým duchem je stále rodina Vachulů z Prahy.

Klášter v Zásmukách
při kostele Stigmatizace sv. Františka
v Zásmukách

8. NALEZLI JSME ODPOVĚĎ?

Po mnoha hodinách zkoumání, co je za tou zdí, se domníváme, že nejdůležitější objev je to, že jsme si mohli tuto otázku položit a směli na ní hledat odpověď. Zamyslet se nad ní, něco nastudovat, vytvořit si názor, zajímat se, napsat, oslovit pamětníky, pozvat ke společnému setkání obyvatele města, věnovat svůj čas dětem a studentům, nainstalovat výstavu, sejít se, podívat se a popovídat si. Odpověď je pro každého jiná podle jeho věku, zkušeností, životního názoru a zájmu. Můžeme jít dál v hledání. Zjistíme však záhy, že obnova čehokoli, natož kláštera, nikdy nemůže být záležitostí jednotlivce, ale je to společná možnost přidat se k dobré věci, zapojit se a podpořit místo, které má samo o sobě mnoho co dát, jen čeká, kdo další bude chtít vědět, co je za tou zdí. Proto děkujeme těm, kdo klášter podporují a přidali se i tímto projektem.

Děkujeme pedagogům ZŠ Zásmuky a jejich žákům za výtvarné a literární práce, paní ředitelce Haně Kovářové za dlouhodobou spolupráci, pedagogům ZUŠ Sedlčany a jejich studentům za výtvarné práce, Dianě Pinkasové, Lence Feldsteinové a Luboši Hrmovi za instalaci svých uměleckých děl, Romanovi Pinkasovi a Kubovi Feldsteinovi za instalaci a deinstalaci výtvarných prací, Vendule Dědové a jejím tanečnicím za tanec v atriu, panu Rücklovi za historický vhled, panu Rakovi za vyprávění o klášteře, panu Rišlinkovi za přednášku, Markovi Vachulovi za promítání a skautské vyprávění, P. Nekolnému a rodině Vachulových za mnohaleté úsilí o obnovu kláštera, Pátečníkům za jejich vytrvalou podporu a těm, kdo nás všechny nějak podpořili.

Jája Trojanová a P. Kamil Vrzal

Vydala Římskokatolická farnost Uhlířské Janovice, Havlíčkova 898,
285 04 Uhlířské Janovice; e-mail: kc.jilji@gmail.com; www. farnostjanovice.cz.